ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸ್ಥಿತಿ

ಲತಾ ಬಿ.*

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.22106875

ABSTRACT

ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯೊಂದಿಗೆ, ನಾಟಕ ಹಾಗೂ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ನಾಟಕಕಾರರ ಸದುದ್ದೇಶವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವು ಈ ಪ್ರಬಂಧಕ್ಕಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಂಗಭೂಮಿ ಕಲೆಗಳಾದ ಯಕ್ಷಗಾನ, ಬಯಲಾಟ ಮತ್ತು ತೊಗಲು ಗೊಂಬೆಯಾಟದಂತಹ ಜನಪದ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದ ಆರಂಭಗೊಂಡು ಆಧುನಿಕ ನಾಟಕಗಳ ಮೂಲಕ ಸದಾ ವಿಕಸನಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ಜೀವಂತ ಕಲೆಯಾದ ರಂಗಭೂಮಿಯ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳ ಪರಿಚಯ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಗುಬ್ಬಿ ವೀರಣ್ಣ, ಬಿ.ವಿ. ಕಾರಂತ, ಪಿ.ಬಿ. ಜಯಶ್ರೀ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಕರಾವಳಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿರುವ ಬಯಲಾಟ, ಯಕ್ಷಗಾನ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪಾರಿಜಾತದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಲಾವಿದರಾದ ಕಾಳಿಂಗ ನಾವಡ, ಶಿರಿಯಾರ ಮಂಜುನಾಯಕ, ಜವಳೇಕೆರೆ ನರಸಿಂಹ ಭಟ್ಟರ ಕಲಾ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

KEYWORDS: ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿ, ಯಕ್ಷಗಾನ, ಬಯಲಾಟ, ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಜನಪದ ಕಲೆಗಳು.

ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಲೆಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕ ರಂಗಭೂಮಿಯ ರೂಪವು ಸುಮಾರು 150 ವರ್ಷಗಳ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯು ತನ್ನದೇ ಆದ ಶ್ರೀಮಂತ ಮತ್ತು ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇದು ಯಕ್ಷಗಾನ, ಬಯಲಾಟ ಮತ್ತು ತೊಗಲುಗೊಂಬೆಯಾಟದಂತಹ ಜನಪದ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದ ಆರಂಭಗೊಂಡು, ಆಧುನಿಕ ನಾಟಕಗಳ ಮೂಲಕ ಸದಾ ವಿಕಸನಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ಜೀವಂತ ಕಲೆಯಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ವಿಧಗಳಾಗಿ

* **ಲತಾ ಬಿ.,** ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕಿ, ಕಣಚೂರ್ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಮ್ಯಾನೇಜ್ಮೆಂಟ್ ಅಂಡ್ ಸೈನ್ಸ್, ದೇರಳಕಟ್ಟೆ, ಮಂಗಳೂರು.

ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು.

ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ದೇವಸ್ಥಾನ ಕಲೆಗಳು: ಬಯಲಾಟ, ದೊಡ್ಡಾಟ ಮತ್ತು ಕರಾವಳಿಯ ಯಕ್ಷಗಾನ (ತೆಂಕುತಿಟ್ಟು ಮತ್ತು ಬಡಗುತಿಟ್ಟು) ಇವುಗಳು ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದ ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿರಿಸಿವೆ.

ವೃತ್ತಿ ರಂಗಭೂಮಿ: ಹತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಆರಂಭಗೊಂಡ ಈ ಪರಂಪರೆ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್, ಗುಬ್ಬಿ ವೀರಣ್ಣ ಮತ್ತು ಟಿ.ಪಿ. ಕೈಲಾಸಂ ಇಂತಹ ದಿಗ್ಗಜರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಕಂಪೆನಿಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಇದು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ತಲುಪಿಸಿತು.

ಹವ್ಯಾಸಿ ರಂಗಭೂಮಿ: ನವೋದಯ ಮತ್ತು ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕುವೆಂಪು, ಬಿ.ವಿ. ಕಾರಂತ ಮತ್ತು ಪಿ. ಲಂಕೇಶ್‌ರಂತಹ ಲೇಖಕರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದರು.

'ಯಕ್ಷಗಾನ' ಎಂದರೆ, ಯಕ್ಷರ (ದೇವತೆಗಳ) ಗಾನ ಎಂದರ್ಥ. ಯಕ್ಷಗಾನವು ನೃತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಭಾಷಣೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ರಂಗ ಕಲೆಯಾಗಿದೆ. 11 ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಗಿ ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸಗೊಂಡ ಈ ಕಲೆಯು, ಕರಾವಳಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು (ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಉಡುಪಿ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ) ಹಾಗೂ ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದೆ.

ಯಕ್ಷಗಾನ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ವಿಕಾಸದ ಪ್ರಮುಖ ಹಂತಗಳು:

ಉಗಮ ಮತ್ತು ಆರಂಭಿಕ ಆಕರಗಳು: ಪ್ರಾಚೀನ ಉಲ್ಲೇಖಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಕಲೆಯ ಮೂಲಗಳು 11 ನೇ ಮತ್ತು 16 ನೇ ಶತಮಾನದ ನಡುವೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. 'ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗ', ಅಭಿನವ ಪಂಪನ 'ಮಲ್ಲಿನಾಥ ಪುರಾಣ' ಮತ್ತು ನಾಗವರ್ಮನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇದರ ಕುರಿತು ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ.

ದೇಸಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ: ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ಬೆದಂಡೆ' (ಆಡಿ ತೋರಿಸುವ ದೃಶ್ಯಕಾವ್ಯ) ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಈ ಕಲೆ ಪ್ರಚಲಿತವಿತ್ತು.

ಪ್ರಸಂಗಗಳ ರಚನೆ ಮತ್ತು ವಿಸ್ತರಣೆ (16–17ನೇ ಶತಮಾನ)

ಭಾಗವತರು ಮತ್ತು ಕವಿಗಳು: ಯಕ್ಷಗಾನಕ್ಕೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ರೂಪ ನೀಡಿದವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರಾದವರು ಪಾರ್ತಿಸುಬ್ಬ (17ನೇ ಶತಮಾನ). ಇವರು ಕಾಸರಗೋಡು ಮೂಲದವರಾಗಿದ್ದು, ಅನೇಕ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಭಾ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು.

ವಿಧಗಳು ಮತ್ತು ಶೈಲಿಗಳು: ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪ್ರದರ್ಶನ ಶೈಲಿಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಯಕ್ಷಗಾನವನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮೂಡಲಪಾಯ: ತುಮಕೂರು, ಮೈಸೂರು ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವ ಜಾನಪದ ಶೈಲಿ.

ಪಡುವಲಪಾಯ: ಕರಾವಳಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಶೈಲಿ. ಇದು ಎರಡು ಮುಖ್ಯ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಬಡಗುತಿಟ್ಟು: ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಉಡುಪಿ ಶೈಲಿ (ಹೆಚ್ಚು ಕುಣಿತ ಮತ್ತು ವಿಭಿನ್ನ ವೇಷಭೂಷಣ).

ತೆಂಕುತಿಟ್ಟು: ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಕಾಸರಗೋಡು ಶೈಲಿ (ಹೆಚ್ಚು ಆಂಗಿಕ ಅಭಿನಯ ಮತ್ತು ಡೊಳ್ಳುಕುಣಿತ).

ತೊಗಲುಗೊಂಬೆಯಾಟ: ಚರ್ಮದಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಲೆ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಹಾಗೂ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಜಾನಪದ ಕಲೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಚರ್ಮದ ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಬೆಳಕಿನ ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಆಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತದಂತಹ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ನೆರಳುಗೊಂಬೆಯಾಟದ ಒಂದು ವಿಧವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಚರ್ಮವನ್ನು ಹದಬರಿಸಿ ಈ ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳ ಕೈಕಾಲುಗಳು ಚಲಿಸುವಂತೆ ಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪಾರಿಜಾತ: ಇದು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯ ಮತ್ತು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಜನಪದ ರಂಗಭೂಮಿ ಕಲೆ, ಇದು ಒಂದು ಸುಂದರ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥಾ ಪ್ರಸಂಗವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಲೆಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ, ರುಕ್ಮಿಣಿ ಮತ್ತು ಸತ್ಯಭಾಮೆಯರ ನಡುವಿನ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಕಲಹ ಹಾಗೂ ಭಕ್ತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಕಥೆಯ ಸಾರಾಂಶ (ಒಂದು ಹೂವಿನ ಕಥೆ)

ನಾರದರ ಆಗಮನ: ದೇವರ್ಷಿ ನಾರದರು ಇಂದ್ರಲೋಕದಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಸುಗಂಧಭರಿತವಾದ ಪಾರಿಜಾತ ಪುಷ್ಪವನ್ನು ತಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ರುಕ್ಮಿಣಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ: ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಆ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಹೂವನ್ನು ತನ್ನ ಹಿರಿಯ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ರುಕ್ಮಿಣಿಯ ಮುಡಿಗೆ ಮುಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಸತ್ಯಭಾಮೆಯ ಅಸೂಯೆ: ವಿಷಯ ತಿಳಿದ ಸತ್ಯಭಾಮೆ ಕೋಪ ಮತ್ತು ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ತಲ್ಲಣಿಸುತ್ತಾಳೆ ತನಗೆ ಪಾರಿಜಾತದ ಮರವೇ ಬೇಕು ಎಂದು ಕೃಷ್ಣನ ಬಳಿ ಹಠ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾಳೆ.

ಅಹಂಕಾರ ಭಂಗ: ಕೃಷ್ಣನು ಇಂದ್ರನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಪಾರಿಜಾತದ ಮರವನ್ನು ತಂದು ಸತ್ಯಭಾಮೆಯ ತೋಟದಲ್ಲಿ ನೆಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಹೂಗಳು ಮಾತ್ರ ರುಕ್ಮಿಣಿಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯು ಅಹಂಕಾರ ಬಿಟ್ಟು ಭಕ್ತಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತಾಳೆ.

ಈ ಕಲೆಯ ವಿಶೇಷತೆ:

ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆ: ಇದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೆಳಗಾವಿ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ, ವಿಜಯಪುರ ಮತ್ತು ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿದೆ.

ಹಾಡು ಮತ್ತು ಸಂಭಾಷಣೆ: ಇದರಲ್ಲಿ ಲಾವಣಿ, ದಾಸರ ಪದಗಳು ಮತ್ತು ಜಾನಪದ ಶೈಲಿಯ ಹಾಡುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಹಾಸ್ಯ ಮತ್ತು ಚುರುಕಾದ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ರಂಜಿಸುತ್ತವೆ.

ಪಾತ್ರಗಳು: ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ, ರುಕ್ಮಿಣಿ, ಸತ್ಯಭಾಮೆ, ನಾರದ ಮತ್ತು ಹಾಸ್ಯಗಾರ (ದೂತ) ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ವಾದ್ಯಗಳು: ಹಾರ್ಮೋನಿಯಂ, ತಬಲ ಮತ್ತು ತಾಳಗಳನ್ನು ಈ ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಯಲಾಟ: ಬಯಲಾಟವು ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಜಾನಪದ ರಂಗಕಲೆಯಾಗಿದ್ದು, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ನೃತ್ಯಗಳ ಅಪರೂಪದ ಸಂಗಮವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ (ದೇವಸ್ಥಾನದ ಆವರಣ ಅಥವಾ ಸುಗ್ಗಿಯ ನಂತರದ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ) ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ವೇದಿಕೆ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಮಾಯಣ ಮತ್ತು ಮಹಾಭಾರತದಂತಹ ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಜನರಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವ ಪ್ರಮುಖ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಕಾರಗಳು: ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಇದನ್ನು ದೊಡ್ಡಾಟ, ಸಣ್ಣಾಟ, ಯಕ್ಷಗಾನ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪಾರಿಜಾತ ಮತ್ತು ಮೂಡಲಪಾಯ ಎಂದು ಹಲವು ವಿಧಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೃಷಿಕರು ಸುಗ್ಗಿ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಬಿಡುವಿನ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಮನರಂಜನೆಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಈ ಕಲೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ.

ಗುಂಡ್ಮಿ ಕಾಳಿಂಗ ನಾವಡ (1957–1990) ಅವರು 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಯುಗಪ್ರವರ್ತಕ ಯಕ್ಷಗಾನ ಭಾಗವತರು ಆಗಿದ್ದರು. ಯಕ್ಷಗಾನ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಹೊಸ ತಲೆಮಾರಿನ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ಸೆಳೆಯುವಲ್ಲಿ ಇವರ ಕೊಡುಗೆ ಅನನ್ಯವಾದುದು. ಇವರ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ, ಸ್ಪಷ್ಟ ಮತ್ತು ಸುಮಧುರ ಧ್ವನಿಯಿಂದಾಗಿ ಇವರನ್ನು 'ಕಂಚಿನಕಂಠ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಶ್ರೀ ಜವಳೇಕೆರೆ ನರಸಿಂಹ ಭಟ್ಟರು (1933–2009) ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಯಲ್ಲಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಜವಳೇಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾವಿದರು. ಯಕ್ಷಗಾನದ ಮೇಲಿನ ಒಲುಮೆ ಹಾಗೂ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಮಲೆನಾಡಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಲಾವಿದರಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡರು.

ಶ್ರೀ ಶಿರಿಯಾರ ಮಂಜು ನಾಯಕರು ಬಡಗುತಿಟ್ಟು ಯಕ್ಷಗಾನ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಲಾವಿದರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶೈಲಿಯ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲೆಗೆ ಇವರು ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆ ಅಪಾರವಾದುದಾಗಿದೆ.

ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ:

ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಇತಿಹಾಸವು ಸುಮಾರು 350 ವರ್ಷಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಹಳೆಯದಾಗಿದ್ದು, 17ನೇ ಶತಮಾನದ ಸಿಂಗರಾರ್ಯನ 'ಮಿತ್ರಾವಿಂದಾ ಗೋವಿಂದ' ಕೃತಿಯಿಂದ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ರಂಗಭೂಮಿಯವರೆಗೆ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯವು ನಟರು ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಅಭಿನಯಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕಥೆ, ಆಲೋಚನೆ ಮತ್ತು ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವ ಅತ್ಯಂತ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ಮತ್ತು ಜೀವಂತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಓದುವ ಕೃತಿಯಾಗಿರದೆ, ದೃಶ್ಯ ಮತ್ತು ಶ್ರವ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರದರ್ಶನಗೊಳ್ಳುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಲೆಯಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೀಮಂತ ಹಾಗೂ ದೀರ್ಘವಾದ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ.

ನಾಟಕದ ಮೂಲ ತತ್ವಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳು:

ಒಂದು ಉತ್ತಮ ನಾಟಕವು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮತ್ತು ರಂಗಭೂಮಿಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

ಸಂಭಾಷಣೆ: ಪಾತ್ರಗಳ ನಡುವಿನ ಮಾತುಕತೆ ನಾಟಕದ ಜೀವಾಳ, ಇದರ ಮೂಲಕವೇ ಕಥೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ.

ಪಾತ್ರ ಪೋಷಣೆ: ನಾಟಕಕಾರನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ವಿಭಿನ್ನ ಸ್ವಭಾವದ ಪಾತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ನಟರು ಅವುಗಳಿಗೆ ಜೀವ ತುಂಬುವ ವಿಧಾನ.

ಸಂಘರ್ಷ: ನಾಯಕ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿ ನಾಯಕರ (ಖಳನಾಯಕರ) ನಡುವಿನ ಅಥವಾ ಆಲೋಚನೆಗಳ ನಡುವಿನ ಹೋರಾಟ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ರೋಚಕತೆ ತರುತ್ತದೆ.

ಸ್ವಗತ: ಪಾತ್ರಗಳು ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ನಿಂತು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಳದ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ವಿಧಾನ.

ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರಾವಿಂದಾ ಗೋವಿಂದ (1680): ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಒಡೆಯರ ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿ ಸಿಂಗರಾರ್ಯ ರಚಿಸಿದ ಈ ಕೃತಿಯೇ ಕನ್ನಡದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಉಪಲಬ್ಧ ನಾಟಕವಾಗಿದೆ. ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತ 'ರತ್ನಾವಳಿ' ನಾಟಕದ ರೂಪಾಂತರವಾಗಿದೆ.

ಗುಬ್ಬಿ ವೀರಣ್ಣನವರು ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪ್ರವರ್ತಕರು, ನಾಟಕರತ್ನ ಗುಬ್ಬಿ ವೀರಣ್ಣ ಇತಿಹಾಸದ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ತಂಭವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು 'ಗುಬ್ಬಿ ಚನ್ನಬಸವೇಶ್ವರ ನಾಟಕ ಕಂಪೆನಿ' ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಮಹಿಳಾ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಿ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಮತ್ತು ಚಲನಚಿತ್ರ ರಂಗಕ್ಕೆ ಅತೀ ದೊಡ್ಡ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಬಾಬು ವೆಂಕಟರಮಣ ಕಾರಂತರ (ಬಿ.ವಿ. ಕಾರಂತ) ಅವರು ಆಧುನಿಕ ಭಾರತೀಯ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯ ದಿಗ್ಗಜರಾಗಿದ್ದು, ನಟನೆ, ನಿರ್ದೇಶನ, ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ಜಾನಪದ ಕಲೆಗಳ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಮೂಲಕ ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಮೂಲ್ಯ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಮೈಸೂರಿನ ರಂಗಾಯಣ ಸ್ಥಾಪನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರಾದ ಇವರು ನೂರಾರು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಭರ್ಜರಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವ ಬಿ. ಜಯಶ್ರೀ ಅವರು ಗುಬ್ಬಿ ವೀರಣ್ಣನವರ ಮೊಮ್ಮಗಳು, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಾಟಕ ಶಾಲೆಯ ಹಳೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿ ಹಾಗೂ ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತೆ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ನಾಲ್ಕನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗುಬ್ಬಿ ಕಂಪೆನಿ ನಾಟಕಗಳ ಮೂಲಕ ರಂಗ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದರು. 1976ರಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ 'ಸ್ಪಂದನಾ ಥಿಯೇಟರ್' ಹವ್ಯಾಸಿ ರಂಗ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಅದರ ಸೃಜನಶೀಲ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದರು.

ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸ್ಥಿತಿ:

ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯು ಹವ್ಯಾಸಿ, ವೃತ್ತಿಪರ ಹಾಗೂ ಜನಪದ ಧಾರೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಮತ್ತು ಯುವಜನರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಹವ್ಯಾಸಿ ರಂಗಭೂಮಿ: ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಂತ ನೂರಾರು ಹವ್ಯಾಸಿ ತಂಡಗಳು ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಬೆಂಗಳೂರು, ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು ಮಂಗಳೂರು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ

ನಿರಂತರ ನಾಟಕೋತ್ಸವಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ.

ಸರ್ಕಾರಿ ಮತ್ತು ಸಾಂಘಿಕ ಬೆಂಬಲ: ರಂಗಾಯಣಗಳು ಮತ್ತು ನೀನಾಸಂ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನಾಟಕ ಪ್ರದರ್ಶನ, ತರಬೇತಿ ಶಿಬಿರಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡುತ್ತಿವೆ.

ಯುವ ಆಸಕ್ತಿ: ನಟನಾ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ ಯುವ ಕಲಾವಿದರು ನಿರ್ದೇಶನ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸತನ ಮೂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಸವಾಲುಗಳು:

ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಗಟ್ಟು: ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಕೊರತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಪ್ರವೇಶ ಶುಲ್ಕದ ಮಿತಿಯಿಂದಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣ ವೆಚ್ಚ ಸರಿದೂಗಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

ಮಂದಿರಗಳ ಕೊರತೆ: ಸೂಕ್ತ ರಂಗಮಂದಿರಗಳು ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಕೊರತೆ ಸಣ್ಣ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿವೆ.

ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ರಂಗಭೂಮಿ ತನ್ನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಜೀವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಹೊಸ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಯುವಜನರ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಭವಿಷ್ಯದ ದಾರಿಯಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ರಂಗ ಪರಂಪರೆಯು ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು:

1. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ ಹಿ. ಚಿ., (1996), ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳ ಕೋಶ, ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.
2. ರಾಜೇಂದ್ರ ಡಿ. ಕೆ., (1980), ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಪದ ರಂಗಭೂಮಿ, ಮೈಸೂರು: ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ.
3. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ ಕೆ., (1963), ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟ, ಪುತ್ತೂರು: ಹರ್ಷ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್.
4. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ, (1965), ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಪದ ರಂಗಭೂಮಿ, ಧಾರವಾಡ: ಮನ್ವಂತರ ಪ್ರಕಾಶನ.
5. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಜಿ. ಎಸ್., (1973), ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗ, ಬೆಂಗಳೂರು: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ.